

บทที่ 18

การยกโทษจำคุก การลดการลงโทษ และการรอกำหนดโทษ

การยกโทษจำคุก

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 55 บัญญัติว่า " ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่า และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับอย่างเดียวก็ได้

การยกโทษจำคุกนี้ นักศึกษาต้องระวังอย่านำไปปะปนกับมาตรา 20 กล่าวคือ ตามมาตรา 20 เป็นหลักทั่วไปว่า ในบรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแค่โทษจำคุกอย่างเดียวก็ได้

ตามมาตรา 20 นี้ เป็นบทบัญญัติทั่วไปว่า ความผิดฐานใดก็ตามที่มีโทษจำคุกและปรับ ศาลจะลงโทษจำคุกอย่างเดียวก็ได้

แต่ตามมาตรา 55 นี้ เป็นข้อยกเว้นว่า ถ้าความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่าสามเดือน และผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษปรับด้วย ศาลก็จะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับอย่างเดียวก็ได้ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าตามมาตรา 55 นี้ เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 20 จึงสรุปหลักเกณฑ์ตามมาตรา 55 ได้ดังนี้

1. ถ้าผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกเพียง 3 เดือน หรือน้อยกว่า 3 เดือน ศาลมีอำนาจกำหนดโทษจำคุกนั้น ให้น้อยลงอีกได้

ตัวอย่าง เช่น ศาลพิพากษาว่า จำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 กำหนดโทษจำคุก 3 เดือน แต่ทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย จึงลงโทษจำคุก 1 เดือนก็ได้ แต่ตามหลักปฏิบัติแล้ววิธีนี้ไม่ค่อยปรากฏว่าศาลได้ใช้ เพราะถ้าใช้ศาลก็จะลงโทษไปเลย ให้จำคุก 1 เดือน ผิดเท่ากับ

2. ถ้าผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกเพียง 3 เดือน หรือน้อยกว่า และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีก หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับอย่างเดียวก็ได้ ตัวอย่าง เช่น ศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบุคคลเจ็บตามมาตรา 295 ให้จำคุก 3 เดือน และปรับ 1,000 บาท ศาลเห็นสมควรจึงให้ยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับจำเลย 1,000 บาท อย่างเดียว เป็นต้น ส่วนกรณีที่ศาลจะให้จำคุกน้อยลง เช่น ให้จำคุกเพียง 20 วัน และปรับ 1,000 บาท ด้วย ไม่ค่อยได้ใช้เช่นกัน คือถ้าศาลจะยกโทษจำคุกจึงจะให้ปรับด้วย ถ้าไม่ยกโทษจำคุก ก็ลงโทษจำคุกไปเลย หรือให้รอการลงโทษจำคุกไว้ ¹

ปัญหาตามมาตรา 55

1. นาย ก. กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326 ศาลลงโทษจำคุก 3 เดือน และมีเหตุอันควรปรานี นาย ก. ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกได้หรือไม่ (แนวคำตอบ ได้ (ตามมาตรา 55 ตอนแรก))

2. นายคำ กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 ศาลลงโทษจำคุก 1 เดือน และปรับ 100 บาท ศาลจะยกโทษจำคุกเสีย คงลงโทษปรับอย่างเดียวได้หรือไม่ (แนวคำตอบ ได้ (ตามมาตรา 55 ตอนสอง))

การรอการกำหนดโทษ การรอการลงโทษจำคุก

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ศาลจะพิพากษาให้รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษจำคุกแก่จำเลยได้ เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ 4 ข้อ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุก จะมีโทษอย่างอื่น ด้วยหรือไม่ ไม่สำคัญ ทั้งนี้ ถ้าผู้กระทำความผิดมีโทษปรับสถานเดียว ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ในข้อนี้

2. ในคดีนี้ ศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี โทษจำคุก 2 ปีนี้ หมายถึงโทษสุทธิที่จำเลยได้รับภายหลังที่ไต่ถามการเพิ่มโทษ หรือลดโทษแล้ว แต่ถ้าจำเลยถูกลงโทษเรียงกระทง 2 กระทง ๆ ละ 2 ปี รวมเป็น 4 ปี ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ในข้อนี้ ก็รอการลงโทษไม่ได้

3. ไม่ปรากฏว่า จำเลยผู้นั้นเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นโทษจำคุก สำหรับความผิดที่ไต่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ทั้งนี้ถ้าผู้นั้นเคยได้รับโทษจำคุก ฐานประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลก็ยังมิได้อ่านาจรอการลงโทษ หรือรอการลงโทษได้

คำว่า " ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้น เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน " ตามมาตรา 56 นี้ หมายความว่า ในส่วนที่ฟ้องนั้น ถ้าไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ศาลก็รอ - การลงโทษให้จำเลยได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 108/2476) ทั้งนี้ก็หมายความว่า เราคงอยู่ใน - ส่วนที่ฟ้อง ถ้าในส่วนที่ฟ้องนั้นไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ก็เข้าหลักเกณฑ์ ในข้อ 3 นี้

และคำว่า " เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน " นั้น หมายความว่า ในขณะที่ศาล - พิพากษาคดีนี้ จำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้วหรือไม่ (ดูความในส่วนที่ฟ้อง) โดยไม่ต้อง - คำนึงว่า การกระทำความผิดของจำเลยในคดีก่อนนั้น จะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังคดีที่ศาลกำลังจะ - พิพากษาคดีนี้ เช่น จำเลยถูกฟ้องสองคดี คดีก่อนฐานทำร้ายร่างกาย คดีหลังฐานลักทรัพย์ คดีหลังศาลพิพากษาเสร็จก่อนคดีแรก เพราะจำเลยรับสารภาพ จึงลงโทษจำคุก 1 ปี ต่อมาศาลพิพากษาคดีแรก ลงโทษจำคุก 3 เดือน ทั้งนี้ศาลก็ไม่มีอำนาจรอการลงโทษจำคุกจำเลย - ได้ เพราะถือว่าจำเลยได้เคยรับโทษจำคุกมาแล้ว และในกรณีที่ จำเลยเคยถูกศาลพิพากษาลงโทษ - จำคุกมาแล้ว แต่ศาลได้รอการลงโทษหรือศาลได้รอการกำหนดโทษจำคุกไว้ ก็ถือว่า จำเลย - ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน ทั้งนี้ศาลที่พิพากษาคดีหลังก็มีอำนาจรอการลงโทษ หรือรอการ - ลงโทษได้อีก เช่น คดีนี้ จำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลลงโทษจำคุก 1 ปี แต่เนื่องจากทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย และมีเหตุอันควรปรานีจำเลย ศาลจะรอการลงโทษจำคุก - จำเลยไว้ได้หรือไม่ ถ้าปรากฏว่า จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 2 ปี แต่ศาลรอการ - ลงโทษไว้ ในความผิดที่ไม่ใช่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แนวคำอุทธรณ์ ก็ถือว่า - ศาลมีอำนาจรอการลงโทษจำเลยได้ก็อีก เพราะไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยรับโทษจำคุกมาก่อน - คือคดีก่อนศาลยังไม่ได้ลงโทษจำคุกจำเลย เพียงแต่รอการลงโทษไว้ก่อน ศาลจึงมีอำนาจ - รอการลงโทษได้ก็อีก ไม่ขัดกับมาตรา 56

4. เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สุขใจดี การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของจำเลย หรือสภาพความผิด หรือเหตุอันอื่น-
ควรปรานีแล้ว ศาลเห็นเป็นการสมควร จึงจะให้การกำหนดโทษ หรือให้การลงโทษจำคุกไว้
ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไข
เพื่อคุ้มครองความประพฤติของจำเลยด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นทั้ง 4 ข้อแล้ว และศาลเห็นเป็นการสมควร
ศาลก็มีอำนาจการลงโทษ หรือการกำหนดโทษจำคุกจำเลยได้

การรอกการกำหนดโทษจำคุก คืออะไร

การรอกการกำหนดโทษจำคุก คือ การที่ศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามฟ้อง
ของโจทก์ แต่ศาลยังไม่ได้กำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลย ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสจำเลยกลับตัว
ไม่กระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดโดยให้ปล่อยตัวจำเลยไป วิธีการนี้ จะทำให้
จำเลยเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอีก (ที่ไม่ใช่กระทำความผิดโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ)
เพราะไม่รู้ล่วงหน้าว่าหากตนกระทำความผิดขึ้นอีก ศาลจะลงโทษเท่าใด ซึ่งศาลจะเอาโทษที่รอก -
การกำหนดนั้นมีมาวกับโทษจำคุกในคดีหลังด้วย (ตามมาตรา 58)

การรอกการลงโทษ คืออะไร

การรอกการลงโทษนั้น หมายความว่า การที่ศาลได้พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด
และกำหนดโทษจำคุกให้แก่จำเลยแล้ว ซึ่งไม่เกินสองปี แต่ยังไม่ส่งตัวจำเลยไปขังในเรือนจำ
ให้การลงโทษไว้ก่อนโดยให้ปล่อยตัวจำเลยไป เพื่อให้จำเลยกลับตัวเป็นพลเมืองดี วิธีการนี้
ก็จะทำให้จำเลยเกรงกลัวไม่กล้าไปกระทำความผิดอีกภายในเวลาที่ศาลกำหนด มิฉะนั้นจะถู -
กบวกโทษที่รอกการลงโทษไว้ในวันเข้าขังโทษจำคุกในคดีหลัง (ตามมาตรา 58)

ส่วนเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของจำเลย ผู้กระทำความผิดนั้นตามมาตรา 56
วรรคสอง ได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ 3 ข้อ โดยให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขแก่จำเลยเพียงข้อเดียว
หรือสองข้อ หรือทั้งสามข้อก็ได้ ดังต่อไปนี้

1. ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้อบรมแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือน ตามที่เห็นสมควรในเรื่อง ความประพฤติและการประกอบอาชีพ
2. ให้ฝึกหัด หรือทำงานอาชีพ อันเป็นกิจลักษณะ
3. ให้ละเว้นกับการคบหาสมาคม หรือการประพฤติโดยอันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก

และตามมาตรา 56 วรรคท้าย ยังให้อำนาจศาลต่อไปด้วยว่า เงื่อนไขดังกล่าว ตามที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษานั้น ถ้าภายหลังต่อมา (คือภายในระยะเวลาที่ศาลรอการ - กำหนดโทษ หรือรอการลงโทษจำคุก และคุมความประพฤติของจำเลย) ถ้าความปรากฏแก่ศาล ตามคำขอของผู้กระทำความผิด หรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น หรือผู้อนุญาตของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้ตามเงื่อนไขนั้น ๆ ว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติของจำเลยได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมได้ หรือเพิกถอนเงื่อนไขได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขใดใน 3 ข้อ ข้างต้นที่ศาลยังไม่ได้กำหนดไว้ก็ได้ ทั้งนี้หมายความว่า ถ้าพฤติการณ์เกี่ยวกับเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้ ได้เปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ขึ้นเกี่ยวกับความประพฤติของจำเลยอีกต่อไป ศาลก็จะแก้ไข หรือเพิกถอนเงื่อนไขนั้นได้ แต่ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ศาลก็จะกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมขึ้นในข้อที่ยังไม่ได้ กำหนดไว้ เช่น ศาลกำหนดให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ ตามข้อ 1 แต่ต่อมา ตำรวจรายงานมาว่า จำเลยยังไปหาสมาคมกับนักเลงอีก ศาลก็จะสั่งห้ามจำเลยคบหาสมาคมกับ นักเลง ตามข้อ 3 เพิ่มขึ้น ¹

นอกจากนี้ ถ้าความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่า จำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้ตามมาตรา 56 ศาลอาจจะ ตักเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ หรือลงโทษที่รอการลงโทษไว้ แก่จำเลยก็ได้ (มาตรา 57) ผลของการที่ผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดอีกในระยะเวลา -

1 วินัย ทองลงยา

ที่ศาลรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ ผู้เนี้ยยัณพนจากการที่ศาลจะกำหนดโทษ หรือพนจากการถูกลงโทษที่รอไว้ทั้งหมด ทัวยเหตุนี้ แมตอมาจะไปกระทำความผิดขึ้นอีก ศาลก็อาจรอกการลงโทษ หรือการกำหนดโทษตามมาตรา 56 อีกครั้งหนึ่งก็ได้ เพราะถือว่าไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน